

УДК 378.1

**МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ
ОСВІТИ ФІНЛЯДІЇ**

*Кочина А. А., к.т.н., ст. викладач,
kochina.tsl@gmail.com*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

З метою підвищення якості та прозорості європейської вищої освіти було утворено Європейський реєстр забезпечення якості вищої освіти (EQAR), який надає чітку та надійну інформацію щодо агентств забезпечення якості надання освітніх послуг, які функціонують в європейських країнах. В країнах існують різні органи, які відповідають за забезпечення якості вищої освіти. Аналізуючи ключові документи агентств різних країн Європейського простору вищої освіти (ЕНЕА), які акредитовані EQAR, було виявлено багатоманітність щодо визначення поняття «якість освіти» з точки зору концептуального, теоретичного і методологічного підходу. В нормативних документах різних країн категорія «якість освіти» представлена відповідно до позиції зацікавлених сторін (stakeholders) освітнього процесу: суспільство, держава, заклад освіти, роботодавці, студенти і батьки.

У Фінляндії орган, який відповідає за забезпечення якості вищої освіти є Finnish Education Evaluation Centre (FINEEC). Вища освіта складається з двох паралельних секторів: класичні університети та університети прикладних наук. Класичні університети мають спрямованість вищої освіти на дослідницьку та академічну вищу освіту, університети прикладних наук спрямовані на професійну вищу освіту. Кількість класичних університетів складає 14 одиниць, які мають бакалаврські (180 ECTS, 3 роки), магістерські (120 ECTS, 2 роки) та докторські (240 ECTS, 4 роки) програми. Згідно законодавчої бази діяльність класичних університетів оснований на свободі освіти та науки, а також університетській автономії, тобто вони є «незалежні юридичні організації». Їх основна задача полягає у проведенні наукових досліджень і наданні академічної освіти, тому вони взаємодіють із суспільством і посилюють вплив результатів наукових досліджень на суспільний розвиток. Університети прикладних наук мають у своєму складі 24 заклади, які мають тільки бакалаврські (210-270 ECTS, 3,5-4,5 роки) та магістерські (60-90 ECTS, 1-1,5 роки)

програми. Порівнянні з класичними університетами це відносно молоді заклади, перші з яких почали функціонувати у 1991-1992 роках та працювали у режимі випробування до 2000 року. Вони зорієнтовані на прикладну професійну діяльність на відміну від класичних університетів, тобто на потреби ринку праці та забезпечення регіонального розвитку країни.

У Фінляндії кількість вступних місць в ЗВО визначається щорічно у процесі переговорів між профільним міністерством та університетами, такий підхід «numerous clausus» обмежує кількість місць для вступників усіх напрямів підготовки, але при цьому, вища освіта є безкоштовною. Належне фінансування університетів проводить уряд безпосередньо від національного Міністерства освіти і культури відповідно до результатів діяльності за принципом «performance-based funding». Основним показником за таким принципом є кількість студентів, а також враховується інших базові параметри та результати діяльності ЗВО на основі трирічної угоди між закладом та профільним міністерством. Про результати своєї діяльності ЗВО звітують у відкриті національні інформаційні бази даних для громадськості, які містять інформацію на різних мовах: фінська, шведська та англійська.

Оцінювання результатів діяльності виконує незалежне урядове агентство Фінський центр оцінювання освіти (The Finnish Education Evaluation Centre, FINEEC). Типи оцінювання у системі вищої освіти FINEEC направлені на: аудит систем забезпечення якості ВНЗ, який відповідає інституційному аудиту; оцінювання програм, який відповідає тематичному оцінюванню для галузей особливо актуальних чи критичних, або які розвиваються динамічно; оцінювання освітніх галузей та акредитації програм.

Головна модель аудиту інституційних систем забезпечення якості закладів вищої освіти Фінляндії забезпечує європейські вимоги якості освіти та базується на автономії ЗВО. Принцип автономії полягає в тому, кожний заклад вищої освіти розробляє власну систему забезпечення якості, який базується на власних потребах і цілях. Якщо заклад вищої освіти успішно пройшов аудит отримує «quality label» знак якості, для закладів які не пройшли аудит надходить рекомендація на повторний аудит. При першому повному циклу аудиту не отримали позитивне рішення 24% класичних університетів та 14% університетів прикладних наук.

Аудит інституційної системи ЗВО в Фінляндії, щодо забезпечення якості вищої освіти базується на наступних критеріях:

- політика якості ЗВО;
- стратегічне управління;
- оперативне управління;
- розробка інституційної системи якості;
- основні завдання системи управління якістю ступеневої освіти;
- основні завдання системи управління якістю досліджень, розробок та інновацій;
- основні завдання системи управління якістю соціального впливу та діяльності з регіонального розвитку;
- основні завдання системи управління якістю цільовий аудиту;
- зразки ступеневих програм;
- система якості як ціле.

Передумовою проведення аудиту закладами вищої освіти своєї діяльності відповідно до вище зазначених критеріїв якості є самооцінка, яка проводиться і в закладах вищої освіти в нашій країні.

Індикаторами, щодо оцінювання якості освіти застосовується чотири рівні. Перший рівень «відсутній», щодо розроблення інституційної системи якості відповідає повної відсутності процедур оцінювання якості та системним вадам функціонування процедур оцінювання якості. Другий рівень «виявлений» відповідає наявності окремих процедур оцінювання та удосконалення якості, слабкому цілісному уявленню щодо функціонування та розвиток системи якості не є комплексним. Третій рівень «розвинутий» має наявні добре функціонуючої процедури оцінювання та удосконалення якості, ЗВО спроможний ідентифікувати сильні сторони системи якості та сторони, які потребують удосконалення та система якості є комплексним показником. Четвертий рівень «досконалий» повинен відповідати наявній добре організованій/сформованій системі оцінювання та удосконалення якості, ЗВО є спроможним ефективно ідентифікувати сильні сторони системи якості та сторони, які потребують удосконалення, а також оцінювати ефективність системи та мати наявний чіткий і безперервний процес із удосконалення системи якості.